AAN DE RAAD

Agenda: 03-06-2021
Franeker, 25-5-2021

Onderwerp
Vroegsignalering van schulden

Portefeuillehouder
Wethouder B.Tol

Auteur
Sybren Zantinge, 06-11923429, s.zantinge@waadhoeke.nl

Samenvatting
Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in vervolg op de Brede Schuldenaanpak van mei 2018 een wijziging gepubliceerd van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Op 23 juni 2020 is deze wijziging van de Wgs door de Eerste Kamer aangenomen. Met een aanpassing van de Wgs wil staatssecretaris Van Ark het voor gemeenten gemakkelijker maken om inwoners met schulden sneller te helpen. De Wgs biedt woningcorporaties, zorgverzekeraars, energie- en waterbedrijven vanaf 1 januari 2021 een wettelijke basis om gemeenten een seintje te geven wanneer mensen betalingsachterstanden hebben.

Met dit voorstel wordt een pilot Vroegsignalering van schulden gestart, ter voorkoming van het ontstaan van problematische schulden. Het sluit aan bij wat de wetgever heeft bedoeld in de, per 01-01-2021, herziene Wgs én de "Dienstregeling schuldhulpverlening 2018-2022".

Voorstel

1. Een Pilot Vroegsignalering te starten voor 2021, 2022 en 2023, zoals beschreven in scenario 2B
2. De kosten in 2021, ad € 41.526, ten laste te brengen van “onvoorzien met bestemming”, onderdeel Armoede.
3. In 2022 en 2023 de kosten, ad € 83.052, eveneens ten laste te brengen van “onvoorzien met bestemming”, onderdeel Armoede.

Aanleiding

Met ingang van 01-01-2021 is de nieuwe Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening(Wgs) van kracht. Hierin is vroegsignalering van beginnende schulden een verplichte wettelijke taak voor gemeenten. De wijziging in de Wgs faciliteert de gegevensuitwisseling tussen signaalpartners en de gemeente. Tegelijkertijd borgt het de naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Vroegsignalering van schulden omvat het ontvangen van en acteren op signalen van beginnende schulden bij inwoners. Op dit moment omvat de Wgs de signalen van "vaste lasten-partners". Dit kan leiden tot geen vervolghulp, een quick fix of vervolghulp/een schuldhulpverleningstraject. Landelijke ervaringen geven aan dat "er-op-af"/ outreachend werken, het meeste resultaat oplevert.

Geen vervolghulp
Een inwoner staat het ten allen tijde vrij om hulp te weigeren. Hier stopt de vroegsignalering in dat geval en de uitkomst wordt terug gemeld aan de signaalpartner. Wel kan worden afgesproken op een later moment nog eens contact op te nemen, mits de inwoner daarvoor open staat.

Quick Fix
Bij een Quick Fix accepteert een inwoner hulp en wordt binnen 28 dagen een oplossing voor het financiële probleem gerealiseerd. Tijdens deze 28 dagen stopt de signaalpartner met verdere invorderingsmaatregelen. Er wordt een oplossing gerealiseerd waardoor de achterstand wordt ingehaald én de doorlopende vaste lasten ook betaald worden. Dit kan bestaan uit het aanvragen van aanvullende regelingen/toeslagen etc. of het beëindigen van onnodige structurele kosten, waardoor er ruimte ontstaat voor aflossing. Daarnaast is het noodzakelijk/voorwaardelijk dat het reguliere betaalritme van de vaste lasten doorloopt.

Vervolghulp / Schuldhulpverleningstraject
Wanneer tijdens de vroegsignaleringsperiode blijkt dat het noodzakelijk is om langduriger hulp in te zetten, dan verzorgt de vroegsignaleerder de vervolghulp met een warme overdracht naar de passende vervolghulp. Denk hierbij aan vrijwilligersorganisaties / juridische ondersteuning / vrijwillig budgetbeheer / aanmelding schuldsanering of aanmelding bewindvoering.

In het huidige voorstel stellen we voor om vooralsnog de signalen van de gemeentelijke belastingen niet op te nemen in de in te richten vroegsignalering NWF. Binnen de Wgs wordt alleen gesproken over de vaste lasten partners; woningbouwverenigingen, zorgverzekeringen en nutsbedrijven.

De raad wordt voorgesteld in te stemmen met de werkwijze die beschreven wordt in scenario 2B. Wanneer de raad akkoord gaat, kunnen nadere afspraken gemaakt worden met de samenwerkingspartners om invulling te geven aan de gekozen aanpak. Hiermee kan de gemeente haar inwoners in een vroeg stadium hulp aanbieden bij de eerste signalen van oplopende schulden.

Beoogd Effect
Het doel van deze wijziging is het voorkomen van problematische schulden bij inwoners. Uit vroegsignaleringsprojecten uitgevoerd in Nederland blijkt dat 70-85% van de signalen van inwoners zijn die (nog) niet bij schuldhulpverlening bekend zijn. Dit onderschrijft het belang om in dit stadium te stabiliseren.
Verwachte effecten zijn dat de instroom in minnelijke schuldregelingstrajecten eerst stijgt en op termijn daalt, het aantal huisuitzettingen daalt, het aantal afsluitingen van energie daalt, ontstaat er een snellere uitstroom uit de Participatiewet (PW), is er minder instroom in de PW en is er een besparing op kosten maatschappelijke opvang.
We gaan in het eerste jaar om de 6 maanden evalueren, zodat tijdig bijgestuurd kan worden waar nodig. Ten bate van goede monitoring wordt in september 2021 een 0-meting opgesteld, met indicatoren vanaf 2020 die we terugkerend kunnen gebruiken om het effect van vroegsignalering te volgen.

Aansluiting bij eerder beleid en programma's/wijziging tov huidig beleid/ juridisch kader / gevolgen
De per, 01-01-2021 gewijzigde WGS, geeft een verplichte taak voor vroegsignalering aan gemeenten. Dit sluit aan bij de ambities die reeds eerder zijn geformuleerd in de Dienstregeling Schuldhulpverlening 2018 – 2022. Hierin staat de ambitie "het ontwikkelen van een werkproces vroegsignalering" al opgenomen.
Voor de uitvoering van de ambities uit de dienstregeling is structureel €90.000,- gereserveerd onder "Onvoorzien met bestemming".

Met dit voorstel worden de randvoorwaarden voor het door ontwikkelen en uitvoeren van de wettelijke taak vroegsignalering neergezet.

Termijnen
De aangepaste WGS dient per 01-01-2021 uitgevoerd te worden.
Gemeenten hebben tot 01-07-2021 de tijd gekregen om de uitvoering van de WGS in te regelen.

We adviseren Scenario 2B "SMS/brief bij enkelvoudig signaal – afgetopt aantal huisbezoeken bij meervoudig signaal",
Het matchen en selecteren van binnengekomen signalen.
Het sturen van brieven naar inwoners met enkelvoudige signalen.
Het afleggen van huisbezoeken door medewerkers op meervoudige signalen.
Het (aan)bieden van hulp bij bereikte inwoners.
Het aftoppen van het aantal huisbezoeken op basis van hoogte totaalschuld en aantal signalen.

Argumenten
1.1 In scenario 2B is sprake van een groot bereik en kunnen veel burgers geholpen worden.
1.2 Een outreachende aanpak heeft een hoge effectiviteit in pilots elders in Nederland.
1.3 Effectieve vroegsignalering heeft naar verwachting tal van voordelige effecten voor zowel inwoner als gemeente.

Met effectieve vroegsignalering zijn effecten te verwachten als:
- Instroom in schuldhulpverleningstrajecten daalt.[1]
- Er zijn minder huisuitzettingen[1]
- Er is een lagere instroom in de Participatiewet[1]
- Er zijn minder kosten voor re-integratie, door een lagere instroom Participatiewet.[1]
- Uitkeringsgerechtigden met beginnende schulden stromen 4-12 maanden eerder uit de Participatiewet.[1]
- Een financieel rendement van 1:1,65[1]

2.1 Dit structurele budget is bestemd voor armoedebestrijding. Het budget van €90.000,- uit "onvoorzien met bestemming" is bedoeld voor de verwachte meerkosten voor het uitvoeren van de Dienstregeling Schuldhulpverlening 2018 – 2022, zoals eerder vastgesteld.

3.1 Dit structurele budget is bestemd voor armoedebestrijding.
3.2 Omvang personele inzet is gebaseerd op de minimale bandbreedte van het aantal te verwachten signalen.[1]
3.3 Kosten software zijn verdeeld op basis van de verdeelsleutel voor kosten binnen NWF.

Kanttekeningen

1.1 Het voorgestelde bereik van 50-70% is op basis van ervaringsgegevens van andere gemeenten. Het bereik kan de eerste jaren lager zijn.
1.2 Het voorgestelde bereik van 50-70% wordt naar verwachting alleen gehaald bij de inwoners waarbij outreachend gewerkt wordt.

[1] Zoals gepubliceerd door Inforing, aanbieder van RIS. Inforing verzorgt de verwerking van signalen voor 250 gemeenten in Nederland. Voor deze inschatting heeft Inforing gekeken naar de gemeenten waar ze al actief zijn, de aangesloten vaste lasten partners, het marktaandeel en de aantallen signalen die aangeleverd worden.

Scenariobeschrijving

Scenario 2B "SMS/brief bij enkelvoudig signaal – afgetopt aantal huisbezoeken bij meervoudig signaal"

Gemeenten ontvangen signalen over betalingsachterstanden van signaalpartners. Bij een enkelvoudige betalingsachterstand wordt een brief of sms gestuurd. Uit pilots in Nederland blijkt dat SMS-en of een brief sturen 0,5 – 5% bereik heeft en nabellen 6%.
Bij meervoudige achterstanden volgt een huisbezoek. Deze outreachende aanpak heeft een bewezen bereik van 50-70%. Het bieden van ondersteuning in het kader van vroegsignalering kost 8 uur per bereikte inwoner.
Deze variant is in beginsel arbeidsintensiever en zorgt eerst voor meer instroom in schuldhulpverlening als vervolghulp. Deze instroom daalt na verloop van tijd.
Deze outreachende aanpak vraagt de juiste gesprekstechnieken om "over de drempel" te komen en professionals die beschikken over de juiste vaardigheden om mensen direct te helpen.

In deze variant is het aantal huisbezoeken afgetopt om de kosten te drukken en toch de voordelen van een outreachende aanpak te hebben. De hoogte van de schulden en aantal signalen per huishouden zullen richtinggevend zijn voor de keuze op welk meervoudig signaal te handelen.
De huishoudens met meervoudige signalen van betalingsachterstanden die niet bezocht kunnen worden, ontvangen een brief en/of SMS.

Conclusie
Dit is een effectieve methode voor het vroegtijdig opsporen van beginnende schulden, met veel bijkomende positieve effecten voor zowel inwoner als gemeente. Het bereik en effect is naar verwachting kleiner dan in scenario 2A, waar alle huishoudens met meervoudige schulden in de vaste lasten worden bezocht. Desondanks is dit scenario selectief efficiënt en selectief effectief.

Kosten voor scenario 2B

Maandbegroting vroegsignalering 2B	**Waadhoeke**
Personeelskosten	6323
Softwarekosten per maand	598
Geschatte maandkosten scenario 2B	6921
Geschatte jaarkosten scenario 2B	83052

Evalueren en bijstellen
Het voorliggend voorstel voor het inregelen Vroegsignalering van schulden is gebaseerd op de uitkomsten van de pilot in Harlingen en een aantal pilots in Nederland. In de praktijk zal blijken wat de uitkomsten zijn voor de gemeenten in Noord West Friesland, waaronder Waadhoeke. Zowel voor uitvoering als voor besluitvorming is frequente evaluatie van de vroegsignalering dan ook van belang. Hierdoor kan door opgedane ervaring indien wenselijk bijgesteld worden in werkwijze. Tevens kan een evaluatie aanleiding zijn tot heroverweging van de besluiten m.b.t. de inzet van fte.
We stellen dan ook voor om in het eerste jaar om de 6 maanden te evalueren, zodat tijdig bijgestuurd kan worden waar nodig. Ten bate van goede monitoring wordt vanaf september 2022 een 0-meting opgesteld, met indicatoren die we terugkerend kunnen gebruiken om het effect van vroegsignalering te volgen.
Deze indicatoren zijn gebaseerd op de thema's waar effecten te verwachten zijn zoals verwoord onder beoogd effect.

Pilotperiode
Deze intensieve monitoringsperiode van 2,5 jaar wordt aangeduid als Pilot Vroegsignalering. In die periode volgen we de ervaringen en effecten intensief. Het college wordt hierover in het eerste jaar halfjaarlijks geïnformeerd, daarna jaarlijks . In Q3 2023 wordt het college geïnformeerd over de resultaten tot dan toe. Die uitkomsten zullen leidend zijn voor een voorstel tot het inrichten van een structurele aanpak vanaf 2024.

Financiën

Scenario 2B "SMS/brief bij enkelvoudig signaal – huisbezoek bij meervoudig signaal",
Het matchen en selecteren van binnengekomen signalen.
Het sturen van brieven naar inwoners met enkelvoudige signalen.
Het afleggen van huisbezoeken door medewerkers op meervoudige signalen.
Het (aan)bieden van hulp aan bereikte inwoners.

	Waadhoeke
In te zetten extra personeel (FTE's)	1
Jaarkosten	
Kosten uitvoering door GT	75.876
Licentiekosten software (RIS)[1]	7.176
Totaalkosten	83.052
Kosten in 2021 [2]	41.526
Structureel beschikbare middelen	90.000
Resterend budget 2021	48.474
Kosten in 2022	83.052
Kosten in 2023	83.052

[1] *Kosten zijn exclusief BTW*
[2] *Kosten in 2021 gerekend vanaf 1 juli*

In Waadhoeke is een structureel budget van € 90.000 beschikbaar binnen de post "onvoorzien met bestemming". In dit advies wordt voorgesteld dit deels over te hevelen naar Armoedebeleid, binnen Sociaal Domein. Deze gelden zijn oorspronkelijk bedoeld om meerkosten n.a.v. het uitwerken en uitvoeren van de Dienstregeling Schuldhulpverlening 2018 – 2022 op te vangen. Tot nog toe zijn die kosten uitgebleven, maar inmiddels komt vroegsignalering tot uiting in uitvoering en zijn er nog geformuleerde ambities die uitgewerkt worden. Bovendien volgen er mogelijk nog meerkosten uit deze aanpak van vroegsignalering, vanwege een verwachte tijdelijk verhoogde instroom in schuldhulpverleningstrajecten.

Met dit budget kunnen de kosten voor vroegsignalering in 2021, 2022 en 2023 gedekt worden.

Voor 2021, 2022 en 2023 wordt er voor vroegsignalering incidenteel een beroep gedaan op deze middelen ter hoogte van €83.052. Voor het uitvoeren van de wettelijke taak vroegsignalering vanaf 2024 zullen de effecten en resultaten die uit de monitoring komen richtinggevend zijn. In Q3 2023 volgt er een advies richting het college voor de structurele uitvoering.

Procedure, planning en uitvoering (onder koppen: planning, planning en uitvoering, vervolg)

Acties	**Planning / Realisatie**	**Betrokkenen**
Pilot vroegsignalering Harlingen	Mei 2020 -heden	Beleidsteam participatie, college Harlingen en GT Harlingen
Afstemmen met communicatieafdelingen	April/Mei 2021	Beleidsteam participatie en communicatiemedewerkers 4 gemeenten
Raadsvoorstel indienen	Mei 2021	Beleidsteam participatie
Collegevoorstel indienen voor Pilot vroegsignalering Waadhoeke	Mei 2021	Beleidsteam participatie
Ondertekenen landelijk convenant	Juni 2021	Beleidsteam participatie, gemandateerd manager
Vastleggen van werkafspraken met signaalpartners	April/Mei/Juni 2021	Beleidsteam participatie, signaalpartners
Afstemmen werkproces met uitvoering	Juni	Beleidsteam participatie, Gebiedsteams
Het starten met uitvoering geven aan vroegsignalering	Juli 2021	Gebiedsteams
Vervolg		
Opstellen monitoringsinstrument 0-meting	Sept 2021	Beleidsteam participatie, in samenwerking met de dienst en signaalpartners
Het opstellen van een tussentijdse evaluatie.	Jan 2022	Beleidsteam participatie, in samenwerking met de dienst en woningbouwcorporaties
Het informeren van het college over de uitkomsten van de evaluatie en effecten vroegsignalering	Feb 2022	Beleidsteam participatie
In de uitvoering bijsturen waar nodig	Feb 2022	Beleidsteam participatie in samenwerking met GT's
Het opstellen van een effectrapportage vroegsignalering	Juli 2022	Beleidsteam participatie, samenwerking met de dienst en woningbouwcorporaties
Het informeren van het college omtrent effecten vroegsignalering	Augustus 2022	Beleidsteam participatie

Communicatie

Het communicatieplan is toegevoegd onder bijlage 2.

Bijlagen

1. Projectvoorstel vroegsignalering – Corsanummer: 21.202021
2. Communicatieplan – Corsanummer: 21.116219
3. Landelijk Convenant Vroegsignalering – Corsanummer: 21.202022
4. Uitwerking Scenario's – Corsanummer: 21.202266

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: 21.202267

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 18-05-2021;

B E S L U I T

1. Een Pilot Vroegsignalering te starten voor 2021, 2022 en 2023, zoals beschreven in scenario 2B

2. De kosten in 2021, ad € 41.526, ten laste te brengen van “onvoorzien met bestemming”, onderdeel Armoede.

3. In 2022 en 2023 de kosten, ad € 83.052, eveneens ten laste te brengen van “onvoorzien met bestemming”, onderdeel Armoede.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 03-06-2021,

Signed By: Waanders, M.C.M. <m.waanders@waadhoeke.nl>
11/06/2021 11:22:52 CEST
ID: a8b585db-ae3a-41e7-95cb-e2278520faa0
Auth: Scribble

, voorzitter

Signed By: Lyklema, Tinco <t.lyklema@waadhoeke.nl>
09/06/2021 14:01:35 CEST
ID: a8b585db-ae3a-41e7-95cb-e2278520faa0
Auth: Scribble

, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.